

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-BLD

Onderwerp

Projectplan motie De geschiedenis ligt op straat

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2021-002474	<input checked="" type="checkbox"/> B & W	05-10-2021
Datum	09-09-2021	<input type="checkbox"/> Raad	--
Programma:		<input type="checkbox"/> Burgemeester	--
10b Kunst en cultuur		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Verhaar		- Burgemeester	- Weth. Grijsen
Weth. Verhaar		- Weth. De Geest	- Weth. Verhaar
		- Weth. Walder	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
<input type="checkbox"/> Akkoordstukken	--	<input checked="" type="checkbox"/> Openbaar	05-10-2021
		<input type="checkbox"/> Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
Portefeuillehouder Cultuur	22-09-2021	<input type="checkbox"/> adj.secr.	--
Programmamanager kunst, cultuur & erfgoed	23-09-2021	<input checked="" type="checkbox"/> gem.secr.	24-09-2021
		BIS Openbaar	
		Status	

Bijlagen

Projectplan De geschiedenis ligt op straat

B & W d.d.: 05-10-2021

Besloten wordt:

- 1 Het aangepaste projectplan De geschiedenis ligt op straat vast te stellen;
- 2 Het projectplan aan te bieden aan de raad middels bijgevoegde raadsmededeling;
- 3 De raadsmededeling vast te stellen;
- 4 De stukken aan te bieden aan de raad;
- 5 De nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Nee
Begrotingswijziging	Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat
- De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:
- De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb	Nee
---------------------------------------	-----

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

Tijdens de raadsvergadering van 24 juni 2020 diende de raad de motie *De geschiedenis ligt op straat* in. In deze motie droeg de raad het college op om te verkennen welke verwijzingen er in de openbare ruimte in Deventer zijn naar controversiële historische personen uit de geschiedenis en deze verwijzingen te voorzien van historische context, zodat er een evenwichtig beeld ontstaat van zijn of haar rol in het verleden.

Het projectplan is op 3 november 2020 via een raadsmededeling aan de raad voorgelegd. De indieners van de motie bleken een minder uitvoerige aanpak voor ogen te hebben en op basis van een gesprek met hen is het projectplan aangepast.

Beoogd resultaat

Met het vaststellen van het projectplan kan de gemeente starten met het plaatsen van informatie bij verwijzingen in het straatbeeld die context nodig hebben.

Kader

- motie *De geschiedenis ligt op straat* aangenomen tijdens raadsvergadering van 24 juni 2020

Argumenten voor en tegen

Voor:

- Het aangepaste projectplan is afgestemd met de indieners en sluit aan bij de wensen van de raad. In tegenstelling tot de aanpak in het originele projectplan, zullen we niet de hele straatnamenlijst uit het GIS bekijken op zoek naar personen met een twijfelachtige staat van dienst. In plaats daarvan gaan we uit van de straatnamen waar op dit moment al discussie over bestaat en betrekken we de straatnaamcommissie en diversiteitsgroepen voor het leveren van input.
- Er zal meer informatie komen over straatnaamborden, uithangborden en kunst in de openbare ruimte die betrekking heeft op controversiële personen uit het verleden.

Extern draagvlak (partners)

Over dit voorstel heeft afstemming plaatsgevonden met de indieners van de motie. Op basis van hun wensen is het plan aangepast.

Financiële consequenties

Door de aanpassing van het projectplan zijn de kosten drastisch verlaagd. In plaats van € 26.482 zal de uitvoering € 7.650 bedragen en kan deze worden gedekt met ambtelijke inzet binnen het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed.

Aanpak/uitvoering

Bij instemming met voorgestelde besluit door het college, zal de gemeente starten met het uitvoeren van het projectplan *De geschiedenis ligt op straat*.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp Projectplan motie De geschiedenis ligt op straat

Mededelingennr	2021-002474	Portef.houder	Weth. Verhaar
Team	DEV-BLD	BenW-besluit d.d.:	5 oktober 2021

1. Inleiding: waarom deze mededeling

Tijdens de raadsvergadering van 24 juni 2020 diende de raad de motie *De geschiedenis ligt op straat* in. In deze motie droeg de raad het college op om te verkennen welke verwijzingen er in de openbare ruimte in Deventer zijn naar controversiële historische personen uit de geschiedenis en deze verwijzingen te voorzien van historische context, zodat er een evenwichtig beeld ontstaat van zijn of haar rol in het verleden.

2. Kader

motie *De geschiedenis ligt op straat* aangenomen tijdens raadsvergadering van 24 juni 2020

3. Kern van de boodschap

Het projectplan is op 3 november 2020 via een raadsmededeling aan de raad voorgelegd. De indieners van de motie bleken een minder uitvoerige aanpak voor ogen te hebben en op basis van een gesprek met hen is het projectplan aangepast.

4. Nadere toelichting

Uit een gesprek met de indieners van de motie bleek dat een semi-actieve aanpak gewenst is. Dit houdt in dat niet de hele straatnamenlijst uit het GIS zal worden bekeken op zoek naar personen met een twijfelachtige staat van dienst. In plaats daarvan gaan we uit van de straatnamen waar op dit moment al discussie over bestaat en betrekken we de straatnaamcommissie en diversiteitsgroepen voor het leveren van input.

Door het terugbrengen van de actieve aanpak naar een semi-actieve aanpak, zijn de kosten gedaald en kunnen deze gedekt worden uit het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed. Het betreft hier inzet van ambtelijke capaciteit.

Projectplan motie *De geschiedenis ligt op straat*

1. Inleiding	2
2. Aanpak	3
3. Verzoeken openbare ruimte	5
4. Kostenraming en planning	7
5. Bijlage: toetsingskader reguliere verzoeken	9

1. Inleiding

In de raadsvergadering van 24 juni 2020 werd de motie *De geschiedenis ligt op straat* aangenomen. In deze motie draagt de raad het college op om te verkennen welke verwijzingen er in de openbare ruimte in Deventer zijn naar controversiële historische personen uit de geschiedenis en deze verwijzingen te voorzien van historische context, zodat er een evenwichtig beeld ontstaat van zijn of haar rol in het verleden.

De opdracht van de raad is zeer actueel en belangrijk en tegelijkertijd erg omvangrijk; want waar leg je de grens als het gaat om omstreden personen uit de geschiedenis? Om de uitvoering van de motie beheersbaar te houden, is het essentieel om in de eerste plaats het begrip controversieel te specificeren. Over wat controversieel is valt natuurlijk te twisten. Er zijn veel figuren uit het verleden die zaken op hun kerfstok hebben die we vandaag niet meer zouden goedkeuren, zoals bijvoorbeeld een bijdrage aan oorlogsgeweld. In de motie wordt gesproken van een "maatschappelijke beweging die vraagt om een meer evenwichtig beeld van de Nederlandse geschiedenis". Zoals bekend wordt dit maatschappelijke debat vooral gevoerd over racisme en het koloniale verleden van Nederland. In de verkenning zullen we ons daarom richten op personen die in negatieve of positieve zin een prominente rol hadden op één van deze twee terreinen.

Ook de zaken waarop de inventarisatie zich richt, moeten helder zijn voordat tot uitvoering kan worden overgegaan. De raad draagt het college op om de verwijzingen naar controversiële personen in de openbare ruimte te inventariseren. We richten ons daarom op straatnaamborden, uithangborden en kunst in de openbare ruimte zoals standbeelden. Verwijzingen in gebouwen of stukken in museale collecties laten we buiten beschouwing.

Uit een gesprek met de indieners van de motie bleek dat een semi-actieve aanpak gewenst is. Dit houdt in dat we niet de hele straatnamenlijst uit het GIS zullen bekijken op zoek naar personen met een twijfelachtige staat van dienst. In plaats daarvan gaan we uit van de straatnamen waar op dit moment al discussie over bestaat en betrekken we de straatnaamcommissie en diversiteitsgroepen voor het leveren van input. Hierdoor komen de belangrijkste voorbeelden aan het licht maar zullen ook zeker personen onderbelicht blijven.

In dit projectplan beschrijven we ten eerste hoe we de uitvoering van de motie willen aanpakken en hoe we omgaan met aanverwante verzoeken van inwoners. Vervolgens verbinden we kosten en personele inzet aan de uitvoering en eindigen we met de planning van de nodige werkzaamheden.

2. Aanpak

2.1 Afstemmen met Ruimtelijke Ordening

Om de motie te kunnen uitvoeren, moeten we zaken aan de openbare ruimte toevoegen. Over wat wel en niet mogelijk en wenselijk is, is afstemming nodig met de afdeling Ruimtelijke Ordening. Dit overleg heeft plaatsgevonden en daar zijn de volgende punten uitgekomen:

- Het plaatsen en aanpassen van straatnaambordjes en kleine bordjes is vergunningsvrij.
- Onder de straatnaambordjes kan een wit onderbordje geplaatst worden met daarop maximaal 3 regels tekst.
- Bij kunstwerken is een A4 formaat bordje in het gras mogelijk.
- Het laten maken van +/- 15 bordjes kosten ongeveer € 3.000 en wordt opgepakt door de afdeling Inrichting en Beheer Leefomgeving.
- Het onderhouden van de bordjes neemt de afdeling openbare ruimte voor haar rekening, hier zijn geen extra kosten aan verbonden.

2.2. Opstellen shortlist

Het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed stelt samen met het HCO, Deventer Verhaal en de straatnaamcommissie een shortlist samen van personen bij wie een extra toelichting op zijn plaats is. De discussie rondom de motie "De geschiedenis ligt op straat" vormt hiervoor het vertrekpunt. Hierbij wordt gegroepeerd aangegeven waarom bepaalde personen zijn aangewezen zonder voor ieder individu al een uitgebreide tekst op te stellen.

2.3. Bespreken shortlist met belangengroepen

De shortlist leggen we voor aan maatschappelijke belangengroepen zoals de werkgroep Diversiteit van de gemeente Deventer, Amnesty International, Meldpunt Discriminatie Deventer, Stichting Vluchtelingenwerk en het Eddy Hillesum Centrum, zodat deze partijen kunnen aanvullen. Ook bespreken we de short list met de Historische Vereniging Deventer. De shortlist kan tijdens de reguliere vergaderingen worden besproken of er kan een bijzonder overleg worden ingepland. We vragen de belangengroepen of zij nog personen missen die aan de lijst zouden moeten worden toegevoegd.

2.4. Opstellen teksten

We vragen Martin van der Linde, publiekshistoricus van de Overijsselacademie met kennis van koloniaal- en slavernijverleden, voor het opstellen van publieksteksten.

2.5. Teksten delen met maatschappelijke belangengroepen

De opgestelde teksten delen we met de Stichting Oud Deventer en de Historische Vereniging Deventer en de eerder geraadpleegde maatschappelijke belangengroepen. We vragen beiden of ze zich in het geschetste beeld herkennen en of de teksten voldoende nuance bevatten en of de context voldoende belicht wordt.

2.6. Opmaken, vormgeven en plaatsen van de borden

Voor de toelichting kiezen we voor een uniform ontwerp in de vorm van bordjes, zoals is afgesproken met Ruimtelijke Ordening. Deze kunnen we ophangen onder de straatnaam of in de betreffende staat en bij de eventuele standbeelden plaatsen. Het maken en bevestigen van de bordjes gebeurt door de afdeling Inrichting en Beheer Leefomgeving.

3. Verzoeken openbare ruimte

Als gemeente nemen we de straatnamen, kunst in de openbare ruimte en historische (reclame) uitingen onder de loep en plaatsen uiteindelijk waar nodig missende contextinformatie. Na deze eenmalige semi-actieve aanpak, stellen we ons reactief op. Inwoners kunnen de gemeente benaderen met verzoeken en wij faciliteren. De focus en discussie van het maatschappelijke debat zal steeds veranderen en het is onmogelijk om hier als gemeente op vooruit te lopen. Er wordt ook rekening gehouden met een beperkt aantal aanvragen. Als er zeer veel verzoeken binnen blijven komen, kan een nieuwe afweging nodig zijn. Daarnaast kan nieuw onderzoek natuurlijk aanleiding zijn om als gemeente extra stappen te zetten.

Hoe gaan we om met verzoeken van inwoners?

Veel inwoners van Deventer zijn begaan met hun stad en de gemeente Deventer ontvangt dan ook met regelmaat verzoeken van burgers om context te plaatsen bij een monument, standbeeld of straatnaam. Ook ontvangt de gemeente verzoeken om aandacht te besteden aan een specifieke persoon of groep. Deze verzoeken hebben veelal geen betrekking op discutabele personen of gebeurtenissen, maar op personen die van meer of minder betekenis zijn geweest voor de geschiedenis van Deventer of onze huidige samenleving. Ook heeft een deel van de verzoeken betrekking op slachtoffers van oorlogsgeweld.

Voor een goede afhandeling van deze uiteenlopende verzoeken is het ten eerste belangrijk om een onderscheid te maken tussen reguliere verzoeken rondom straatnamen, bordjes en beelden in de openbare ruimte die we als gemeente ontvangen en de verzoeken die passen binnen de kaders van de motie. Voor de reguliere verzoeken hanteren we een afwegingskader. Dit staat in de bijlage van dit projectplan. Heeft het verzoek betrekking op het slavernijverleden of op kolonialisme, dan nemen we het mee in de uitwerking van deze motie.

Een afwegingskader is wenselijk, omdat veel verzoeken niet op zichzelf staan. Wanneer je aandacht besteedt aan een naam of beeltenis, moet je ook de vraag kunnen beantwoorden waarom een ander figuur buiten beeld blijft. De lijn die we trekken moet dus zo veel mogelijk consequent zijn. Onderstaand afwegingskader beschrijft of en hoe we verzoeken uit de samenleving meenemen in de uitwerking van de motie.

Afwegingskader

Honoreren:

- Het verzoek moet betrekking hebben op een persoon die in positieve of negatieve zin een prominente rol of mening had op het terrein van kolonialisme, racisme of het slavernijverleden.

- De aanvraag moet onderbouwd en controleerbaar zijn. Het verzoek moet bij voorkeur vast te stellen zijn door middel van het raadplegen van literatuur of al eerder verricht onderzoek.
- Als het een individueel geval betreft waar echter nog weinig over bekend is dat wel binnen de kaders van de motie past, raadplegen we onze erfgoedpartners en laten we een kleinschalig onderzoek uitvoeren. Denk hierbij aan de controle van de aangeleverde informatie door bijvoorbeeld een second opinion. De gemeente Deventer laat dus vooralsnog geen grootschalig thematisch onderzoek uitvoeren, maar kan eventueel wel gebruik maken van nieuw onderzoek door derden.

Voorlopig afwijzen:

Als het verzoek alleen door middel van grootschalig onderzoek kan worden onderbouwd, bijvoorbeeld omdat in de huidige literatuur weinig bekend is, wijzen we het verzoek voorlopig af. We stellen de aanvrager wel in de gelegenheid om zelf het dossier over de desbetreffende persoon aan te vullen. Als er op deze manier voldoende gestaafde informatie naar boven komt, gaan we alsnog met het verzoek aan de slag.

Naast bovenstaande afweging, nemen we ook de onderstaande drie vragen mee in het wel of niet honoreren van de aanvraag:

- *Wordt de persoon of het verhaal vanuit alle beschikbare invalshoeken bekeken zodat er een evenwichtig verhaal ontstaat?*
- *Leidt de aanvraag niet tot onacceptabele willekeur omdat anderen niet worden meegenomen?*
- *Is er op een andere plaats en eerder moment al een monument, plaquette of bordje geplaatst dat betrekking heeft op dezelfde persoon?*

4. Kostenraming en planning

Onderstaande tabel geeft onze schatting weer van de uren en kosten die in de uitvoering van de motie gaan zitten. De uren en tarieven zijn afgestemd met HCO en Deventer Verhaal. De volgende personen en nader in te vullen functies werken mee aan de uitvoering van de motie:

- Projectleider vanuit het team Beleid
- Beleidsadviseur Ruimtelijk Erfgoed
- Historicus met kennis van koloniaal- en slavernijverleden bij HCO, Martin van der Linde
- Directeur Deventer Verhaal, Ewout van der Horst

Kostenraming

Wat nodig?	Wie pakt op?	Uren	Uurprijs	Kosten
Coördinatie uitvoering motie	Projectleider	30 uur	€ 75	€2.250
Opstellen shortlist (werkwijze beschrijven en overzicht geven van wie erop staan en waarom)	Projectleider samen met beleidsadviseur Ruimtelijk Erfgoed	8 uur	€ 75	€ 600
Bespreken shortlist met belangengroepen en verwerken reacties	Projectleider	8 uur	€ 75	€ 600
Onderzoek achtergrond en opstellen teksten (we gaan uit van +/- 8 items)	Martin van der Linde, historicus met kennis van koloniaal- en slavernijverleden bij Overijsselacademie	10 uur per item,		Valt binnen taakstelling Overijssela cademie
Teksten delen met belangengroepen en verwerken opmerkingen	Projectleider en beleidsadviseur Ruimtelijk Erfgoed in samenwerking met Martin van der Linde	16 uur	€ 75	€ 1.200
Maken en plaatsing van bordjes	Afdeling Inrichting en Beheer Leefomgeving		€ 3.000	€3.000
Onderhouden bordjes	Afdeling Onderhoud, bordjes gaan mee in het algemene onderhoud.	/	/	/
Totaal				€7.650

Planning

Datum/maand	Acties
4 - 15 oktober	Opstellen shortlist in samenwerking met HCO, Deventer Verhaal en de Straatnaamcommissie
15 – 30 oktober	Bespreken shortlist met maatschappelijke belangengroepen en Historische Vereniging Deventer en verwerken van commentaar
1 november – 20 november (afhankelijk van hoeveel tijd hiervoor nodig is bij de IJsselacademie)	Onderzoek achtergrond van personen of locaties en het opstellen van teksten
20 november – 6 december	Inhoudelijke controle teksten
6 december – 16 december	Teksten delen met belangengroepen en eventuele aanpassingen doorvoeren
20 december – januari	Vormgeven en plaatsen van bordjes

5. Bijlage: toetsingskader reguliere verzoeken

Bij de gemeente komen regelmatig zeer verschillende verzoeken binnen om door middel van een plaquette of bordje aandacht te besteden aan mensen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis. Voor deze reguliere verzoeken is er een afweging nodig. Onderstaande vragen spelen een doorslaggevende rol in de afweging om een verzoek te honoreren of af te wijzen:

- 1. Is de aanvraag zonder grootschalig onderzoek historisch verifieerbaar?*
- 2. Zijn er geen kanttekeningen te plaatsen bij de persoon waarop de aanvraag betrekking heeft?*
- 3. Leidt de aanvraag niet tot onacceptabele willekeur omdat anderen niet worden meegenomen?*
- 4. Is er op een andere plaats en eerder moment al een monument, plaquette of bordje geplaatst dat betrekking heeft op dezelfde persoon?*